משנה

1 הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרוֹשׁ בָּהּ, וְחָרַשׁ בַּבַּקְעָה, אִם במהלך החרישה
2 נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן – יתד המחרישה, פָּטוּר, שכל שכן שהיה נשבר אם
3 היה חורש בהר, שקרקע ההר קשה לחרישה מפני הסלעים שבה.
4 ואם שכרה לחרוש בַּבַּקְעָה וְחָרַשׁ בָּהָר, אִם נִשְׁבַּר הַקַּנְקַן, חַיָּיב, מפני
5 שבהרים קשה לחרוש מבבקעה מפני הסלעים שיש שם, והם גרמו
6 לקנקן לישבר.
7 השוכר את הפרה לָדוּשׁ בַּקְטָנִית וְדָשׁ בַּתְּבוּאָה, והחליקה, פָּטוּר,
8 שכל שכן אם היה דש עימה בקטנית שהיתה מחלקת. ואם שכרה
9 לָדוּשׁ בַּתְּבוּאָה וְדָשׁ בַּקְּטָנִית והחליקה, חַיָּיב, מִפְּנֵי שעל ידי ששינה
10 גרם לה שתחליק, שֶׁהַקְּטָנִית מַחֲלֶקֶת:

גמרא

11 הגמרא מבררת מי חייב בשבירת הקנקן כשהשוכר לא שינה.
12 מקשה הגמרא: הֵיכָא דְּלָא שַׁנֵּי בָּהּ השוכר, ואי אפשר לתבעו על
13 שנשבר הקנקן, ושני החורשים עם הפרה המנהיג את הפרה
14 לתלמיה והמכביד את היתד לתוך הקרקע היו שכירים של
15 המשכיר, מַאן מְשַׁלֵּם – מי מהם הוא הפושע שחייב על שבירת
16 הקנקן.
17 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, דְּנָקִיט פָּרָשָׁא – המחזיק במרדע
18 ומנהיג את הפרה מְשַׁלֵּם, שכיון שלא כיון את הפרה יפה עיקם את
19 שורת החרישה ועל ידי זה נשבר הקנקן. רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי
20 אָמַר, דְּנָקִיט מָנָא – המחזיק את הקנקן שהוא יתד המחרישה
21 מְשַׁלֵּם, מפני שעל ידי שהעמיק עם היתד בקרקע יותר מדי הוא
22 נשבר. וְהִלְכְתָא, דְּנָקִיט מָנָא מְשַׁלֵּם.
23 וְאִי דּוּכְתָא דְּמַחְזְקָא גּוּנְדְּרֵי – ואם חרשו בהר במקום ידוע שמלא
24 סלעים ואדמה קשה, תַּרְוַיְיהוּ מְשַׁלְּמִין, המחזיק את הקנקן והמנהיג
25 את הפרה, מפני שלא רק המחזיק את הקנקן היה לו ליזהר אלא
26 גם המנהיג את הפרה היה לו להשגיח, מפני שבמקום שמלא
27 סלעים בעיוות מועט שמעקם יכול לישבר הקנקן, ולכן על שניהם
28 מוטלת האחריות ליזהר ביותר, והרי זה ספק על ידי מי נשבר,
29 ולכך שניהם משלמים.
30 הגמרא דנה בענין המוכר פרה לחבירו ומצא בה מומים: אָמַר רַבִּי
31 יוֹחָנָן הַמּוֹכֵר פָּרָה לַחֲבֵירוֹ, וְאָמַר לוֹ, 'פָּרָה זוֹ שאני מוכר לך נְגִיחָנִית
32 הִיא, נַשְׁכָּנִית הִיא, בַּעֲטָנִית הִיא, רַבְצָנִית הִיא', וְהָיָה בָּהּ רק מוּם אֶחָד
33 מכל המומים שהזכיר זה, וּכְנָפוֹ [–וחיברו] בֵּין הַמּוּמִין – והזכיר
34 המוכר מום זה בין כל שאר המומים שמנה לו שלא היו בה, חֲרֵי זֶה
35 מֻקָּח טָעוּת, שכיון שהזכיר לו המוכר מום זה יחד עם שאר מומים
36 שאינם בה, יכול לומר לו הלוקח, בדקתי חלק מהמומים שהזכרת
37 וראיתי שאינם בה, וסבור הייתי שאין לה כלל מומים ומה שאמרת
38 שכל מומים אלו בה הוא משום שרצית להורידך מעליך כל תלונה
39 שיכולה להיות לאחר המכירה, ועכשיו שמצאתי לה מום זה אינני
40 מעוניין בה ורצוני לבטל המקח.
41 אך אם אמר לו פרה זו יש בה מוּם זֶה וּמוּם אַחֵר, והמום הראשון
42 שהזכיר בנפרד נמצא בה, והוסיף לומר שיש בה עוד מום אחר, אֵין
43 זֶה מֻקָּח טָעוּת שכיון שהזכיר לו אותו המום שיש בה בנפרד היה
44 צריך לשים עיניו ולבדוק אם יש בה מום זה.
45 הגמרא מביאה ברייתא כדברי רבי יוחנן: תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, הַמּוֹכֵר
46 שְׁפָחָה לַחֲבֵירוֹ, וְאָמַר לוֹ, 'שִׁפְחָה זוֹ שאני מוכר לך שׁוֹטָה הִיא,
47 נִיכְּפִית הִיא – היא חולה במחלת הנפילה, מְשׁוּעְמֶמֶת – משוגעת
48 הִיא', וְהָיָה בָּהּ מוּם אֶחָד וְכָנָפוֹ בֵּין הַמּוּמִין, חֲרֵי זֶה מֻקָּח טָעוּת. מוּם
49 זֶה וּמוּם אַחֵר, אֵין זֶה מֻקָּח טָעוּת.
50 הגמרא מסתפקת באופן שהיו בה כל המומים שהזכיר המוכר:
51 אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַבָּא לְרַב אַשִׁי, באופן המוזכר בברייתא
52 שאמר לו המוכר ללוקח שפחה זו שוטה היא, חולה היא, משוגעת
53 היא, אם לבסוף נמצא שהיו בָּהּ כָּל הַמּוּמִין הַלָּלוּ, ואין הלוקח
54 מקפיד אלא על מום אחד וטוען הלוקח כשמנית לי שיש בה כל
55 המומים האלו, חשבתי בלבי שכללת בדבריך מומים שיש בה עם
56 מומים שאין בה, ואילו הייתי יודע שמום זה בה לא הייתי לוקחה
57 ובשביל כך רוצה לבטל המקח, מַהוּ, האם הרישא של הברייתא
58 שהזכיר לו מספר מומים היא גם באופן שהיו בה כל המומים האלו
59 שיהיה מקח טעות, או שהרישא היא דווקא בבדק הלוקח וראה
60 באחד מהמומים שהזכיר המוכר שאינו בה, ולכן הוא מקח טעות,
61 אך בהיו בה כל המומים אין זה מקח טעות.
62 אָמַר לֵיהּ רַב מָרְדְּכַי לְרַב אַשִׁי הָכִי אֲמָרִינַן מְשָׁמֵיהּ דְּרַבָּא, שאם הָיוּ
63 בָּהּ כָּל הַמּוּמִין הַלָּלוּ שהזכיר המוכר, אֵין זֶה מִקָּח טָעוּת:

משנה

64 משנתינו עוסקת באדם השוכר את החמור והוסיף על משאו יותר
65 מכוחו של החמור. משא החמור, שיערו חכמים שיש בכוחו לשאת
66 משא 'לתך חטים'. לתך הוא מדת נפח, ולכן כובד משקלו ישתנה
67 לפי הסוג של המשא, כגון לתך ברזל שוקל יותר מלתך נוצות, וכן
68 לתך חטים שוקל יותר מלתך שעורים, ועל כך דנה משנתינו.
69 הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר כדי לְהָבִיא עָלֶיהָ לתך חִטִּין שכך הוא שיעור
70 משאה, וְלבסוף הֵבִיא עָלֶיהָ שְׁעוֹרִין שהם קלים במשקלם מהחטים,
71 אם הוסיף במשאה שלושה קבין יותר מלתך, ונתקלקלה, חַיָּיב.
72 וכן אם שכרה להביא עליה לתך תְּבוּאָה וְהֵבִיא עָלֶיהָ תֶּבֶן שהוא
73 קל במשקלו מהתבואה, אם הוסיף שיעור שלושה קבין יותר על
74 לתך, ונתקלקלה, חַיָּיב. ומפרשת המשנה טעם הדבר, מִפְּנֵי שֶׁהַנֶּפַח
75 קָשֶׁה כַּמַּשָּׂאוֹי – שהוספה בנפח למשא הבהמה הרי הוא קשה לה
76 כהוספה במשקל המשא. ולכן כשהוסיף על משאה בנפח יותר
77 משיעור לתך, הרי הוא חייב אף שלא הוסיף במשקל המשא.
78 אבל אם שכרה לְהָבִיא עליה לֶתֶךְ חִטִּין וְהֵבִיא לֶתֶךְ שְׂעוֹרִין ולא
79 הוסיף על השיעור, ומתה, פָּטוּר. וְאִם מוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ [וכאופן
80 הנזכר ברישא], חַיָּיב. וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ וְיִהְיֶה חַיָּיב, סוּמְכוֹס
81 אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, סָאָה לַגָּמָל וּשְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר, שאם הוסיף
82 על המשא אחד משלושים משיעור משאה חייב, ולכך גמל
83 ששיעור משאו הוא שלושים סאה, אם הוסיף עליו סאה, חייב.
84 וחמור ששיעור משאו לתך שהוא חמש עשרה סאה, אם הוסיף
85 עליו שלושה קבין דהיינו חצי סאה, חייב:

גמרא

86 אִיתְּמַר, נחלקו אביי ורבא כיצד לשנות במשנה בטעם הדבר
87 שבהביא שעורים והוסיף חייב, אַבַּיֵי אָמַר מפני שהנפח קָשֶׁה
88 כַּמַּשָּׂאוֹי תְּנַן – הטעם הוא מפני שהנפח קשה כמשאוי. וְרָבָא אָמַר
89 מפני שהנפח קָשֶׁה לַמַּשָּׂאוֹי תְּנַן – הטעם הוא מפני שהנפח קשה
90 למשאוי.
91 ומפרשת הגמרא דבריהם, אַבַּיֵי אָמַר מפני שהנפח קָשֶׁה כַּמַּשָּׂאוֹי
92 תְּנַן, וביאור הדבר, נִפְחָא כִּי תְּקִלָּא – נפח המשאוי קשה לבהמה
93 כמשקל המשאוי, כלומר, משא הבהמה נמדד לפי מדת נפח ולא
94 לפי משקלה, ומכיון ששיעור משאה הוא מדת לתך, כך הוא
95 שיעורה בין אם הביא עליה לתך חטים שמשקלם כבד לבין אם
96 הביא עליה לתך שעורים שמשקלם קל, ואין להוסיף על מדה זו
97 כיון שתוספת נפח קשה לבהמה כתוספת המשקל. וזה הוא
98 שאמרה המשנה שכשהביא עליה שעורים בנפח לתך, אף שכובד
99 משקלם של השעורים קל מהחטים, מכל מקום הרי הוא קשה לה
100 כמו שהביא לתך חטים, וְלכן אִי מוֹסִיף שֶׁלֹּשָׁה קַבִּין על הלתך יהיה
101 חַיָּיב. רָבָא אָמַר, מפני שהנפח קָשֶׁה לַמַּשָּׂאוֹי תְּנַן, וביאור הדבר,
102 תִּקְלָא כִּי נִפְחָא – משקל המשאוי קשה לבהמה כמשקל המשאוי
103 אבל נפח המשא אינו קשה לבהמה כמשקל המשא, אלא שתוספת
104 נפח מעל המשא הרגיל מקשה עליה. ולכן אינו חייב עד שיושוה
105 משקל השעורים למשקל החטים, כלומר, שיוסיף על הלתך
106 שעורים סאה שלמה שבכך יהיה כובד משקלם כלתך חטים, וְאז
107 יהיה חייב כי נִפְחָא הֲוֵי תּוֹסֶפֶת – הנפח הנוסף נחשב כתוספת
108 וחייב.

המשך בעמוד רכב

הגמרא מקשה ממשנתינו על שיטת רבא: תְּנַן – שנינו במשנתינו, השוכר את החמור לְהָבִיא עליה לֶתֶךְ חִטִּין וְהֵבִיא לֶתֶךְ שְׂעוֹרִין, ומתה, פָּטוּר, וְאִם הוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ חַיָּיב. מַאי לַאו שאם הוסיף על משאה שְׁלֹשָׁה קַבִּין חייב, ומוכח מכך שנפח קשה לבהמה כמשאוי, שאף שהביא עליה לתך שעורים שמשקלם קל מחטים, מכל מקום כיון שבנפח הביא לתך שעורים הרי זה קשה לחמור כלתך חטים, ולכן אם הוסיף על זה שלושה קבין חייב, וכשיטת אביי.

דוחה הגמרא: לֹא – אין כוונת המשנה שבהוסיף שלושה קבין חייב, אלא כוונת המשנה שאם הוסיף סְאָה שעורין על הלתך שעורים חייב, והטעם הוא מפני שהלתך שעורים שהביא בצירוף התוספת סאה שהוסיף מגיע כובד משקלם למשקל לתך חטים, וחייב על שיש כאן תוספת נפח על משאה, שאף שהביא עליה במשקל לתך חטים, מכל מקום הוסיף על משאה בנפח.

מקשה הגמרא: וְהָא עֲלָה קָתָנֵי במשנה 'וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ וְיהֵא חַיָּיב, סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר סְאָה לַגָּמָל שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר'. אם כן שוב מוכח מהמשנה שכשהוסיף שלושה קבין בלבד יהיה חייב, וכשיטת אביי.

מיישבת הגמרא: לעולם אפשר לפרש שרק כשהוסיף על משאה סאה יתחייב וכשיטת רבא, והמשך דברי המשנה אינם עולים על הדין ששכרה להביא לתך חטים והביא לתך שעורים, אלא זה דין נוסף וְהָכִי קָאָמַר, הֵיכָא דְּלֹא שַׁנֵּי – באופן שלא שינה אלא שכרה להביא עליה חִטִּין וְהֵבִיא חִטִּין, וכן שכרה להביא שְׂעוֹרִין וְהֵבִיא שְׂעוֹרִין, כַּמָּה יוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ וְיהֵא חַיָּיב, סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר סְאָה לַגָּמָל שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר.

הגמרא מקשה מברייתא על שיטת אביי. מקשה הגמרא: תָּא שְׁמַע, השוכר את החמור לְהָבִיא עליה לֶתֶךְ [דהיינו חמש עשרה סאה] חִטִּין, וְהֵבִיא עליה

שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה סאה שְׁעוֹרִים, שהוסיף סאה כדי להשוות משקלם למשקל לתך חטים, חַיָּיב על שהוסיף בנפח. מדייקת הגמרא: הָא אם הוסיף עליה שָׁלֹשׁ קַבִּין פָּטוּר, ואין אומרים שהנפח קשה לבהמה ככובד המשקל ויהיה חייב, אם כן מוכח כשיטת רבא שאינו חייב עד שיוסיף במשקל המשא כמשקל לתך חטים, שאז חייב על תוספת הנפח.

להבנת תירוץ הגמרא נקדים, במדידת מדות היבש ישנם שלושה סוגי מדידה, מחוקות, שממלא את כלי המדה מלא ומחוק וללא שום גודש טפופות, שממלא את כלי המדה לא מחוק ולא גדוש.. גדושות, שממלא את הכלי במדה גדושה. מדת משא החמור הוא חמש עשרה סאין טפופות, לא גדושות ולא מחוקות.

מתרצת הגמרא: תִּרְגְּמָהּ אַבָּיֵי בְּמִחְיְקָתָא – בהביא עליה שש עשרה סאה מחוקות ולא טפופות, ושש עשרה סאה מחוקות פחותות משש עשרה סאה טפופות בשלושה קבין. ומאחר ומדת משא החמור היא חמש עשרה סאה 'טפופות' והוא הביא עליה שש עשרה סאה 'מחוקות', נמצא שאין כאן אלא תוספת של שלושה קבין טפופות על חמש עשרה סאה טפופות.

הברייתא מבארת כמה נחשב לתוספת במשא בדברים שונים. והכלל בכולם הוא שאם הוסיף חלק אחד משלושים מהמשא שרגיל לשאת, חייב: תָּנוּ רַבָּנָן, קַב הוא שיעור תוספת לַבַּתָּה – לאדם הנושא משאות בכתפו, שאדם שהוסיף על משאו קב, חייב בקלקולו. אֲדָרְיָיב – לתך, לְמשא עֲרֵיכָה – ספינה קטנה. כּוֹר לַסְּפִינָה – בינונית. שְׁלֹשָׁה כּוֹרִים לְבוּרְנִי – לספינה גְּדוֹלָה.

הגמרא דנה בדברי הברייתא: אָמַר מַר, 'קַב לַבַּתָּה', מקשה הגמרא: מה שייך לחייב על שהוסיף עליו משאות, אִם אֵיתָא דְּלֹא מָצֵי בֵּיהּ – שהוא אינו יכול לשאת משא זה, הרי בַּר דַּעַת הוּא, לְשַׁדְיֵיהּ – שיזרוק ממנו את המשא, וכל שלא זרקו מעצמו הרי מחל והוא הזיק את עצמו. ומדוע מחייבים את האדם שהוסיף עליו את המשא.

מיישבת הגמרא: אָמַר אַבָּיֵי בְּשֶׁחָבָטוֹ לְאַלְתַּר – מיד כשהוסיפו עליו את המשא נפל תחת משאו, ולא הספיק להורידו מכתפו.

ישוב נוסף: רָבָא אָמַר אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא חָבָטוֹ לְאַלְתַּר, לֹא צְרִיכָא אֶלָּא לְאַגְרָא יְתֵירָא – לתוספת שכר, שיכול הכתף לתבוע תוספת שכר על כך שנשא עליו משא יותר משיעורו.

ישוב נוסף: רַב אַשִׁי אָמַר, לעולם זה שהוסיף עליו את המשא חייב בקלקולו, והטעם שאין אומרים שהכתף היה צריך להורידו מעליו, מפני שיש לומר שהוּא הֵיכָא דְּלָא חוֹלְשָׁא הוּא דְּנָקִיט לֵיהּ – כשהרגיש הכתף קושי לסחוב את המשא, הוא לא חשב שהוסיפו עליו משא אלא היה סבור שחולשה נזרקה בו, ולכן לא הוריד המשא מעליו, ולכן מתחייב המוסיף עליו את המשא.

עוד שנינו בברייתא: 'כּוֹר לַסְּפִינָה שֶׁל כּוֹרִין לְבוּרְנִי גְּדוֹלָה', אָמַר רַב פָּפָּא מזה שכור נחשב לתוספת למשא ספינה בינונית שֶׁמַּע מִינָּהּ, שִׁכְּתָם כְּסִפְנוֹת בינוניות בַּת תְּלָתִין כּוֹרִין – יכולות הן לישא שלושים כורים ולשוט על פני המים, שהתוספת היא אחד משלושים ממשא הספינה ואם כור נחשב לתוספת משמע מכך שהספינה מחזיקה שלושים כורין. ומבארת הגמרא: לְמַאי נַפְקָא מִינָּהּ, לְמִקַּח וּמִמְכָּר – הקונה ספינה בינונית ולא פרט לו המוכר כמה גודל הספינה, צריך לתת לו ספינה שיכולה לסחוב שלושים כורים במשאה:

משנה

אומן המקבל חפץ לתקנו, איזה חיוב שמירה חל עליו: כָּל הָאוּמָנִין המקבלים חפץ לתקנו בביתם בקבלנות, שׁוֹמְרֵי שָׂכָר הֵן עליו, משום שמרויחים מהחזקתו, שבכך מבטיחים שיקבלו את שכרם. וְכוּלָּן – כל האומנים הללו, שֶׁאָמְרוּ לבעל החפץ 'שׁוֹל אֶת החפץ שֶׁלְּךָ, שגמרתי לתקנו, וְאחר כך הָבֵא לי את מָעוֹת התיקון, ואין אני מעכבו עד שתשלם לי', משעה שאמר כן נעשה האומן שׁוֹמֵר חִנָּם על החפץ, שהרי מעתה אינו מרויח כלום מהחזקתו. אבל אם אמר 'הבא מעות ואחר כך טול את שלך, ואיני מחזיר לך את החפץ עד שתשלם', נשאר שומר שכר, שעדיין מרויח מהחזקת החפץ.

דינים נוספים בדיני שומרים: האומר לחבירו 'שְׁמוֹר לִי חפץ זה היום, וּבתמורה אֶשְׁמוֹר אני לְךָ חפץ שלך מחר', נעשה כל אחד מהם שׁוֹמֵר שָׂכָר על החפץ של חבירו, שהרי מקבל תמורה לשמירה. ואם החלו לשמור זה לזה באותו הזמן, הרי זו שמירה שבעליה עמו ופטורים (להלן צד.).

האומר לחבירו 'שְׁמוֹר לִי חפץ זה', וְאָמַר לוֹ 'הַנַּח אותו לְפָנַי', הסכים בכך להיות שׁוֹמֵר חִנָּם, אבל לא הסכים להיות שומר שכר. הַלָּוָהוּ עַל הַמַּשְׁכּוֹן – המלוה לחבירו וקיבל ממנו חפץ במשכון, הרי הוא שׁוֹמֵר שָׂכָר על המשכון, משום שכר המצוה. רַבִּי יְהוּדָה חולק וְאוֹמֵר, אם הַלָּוָהוּ מָעוֹת, אינו אלא שׁוֹמֵר חִנָּם על המשכון, ואין נעשה שומר שכר משום שכר מצוה. אך אם הַלָּוָהוּ פֵּירוֹת, מודה רבי יהודה שהוא שׁוֹמֵר שָׂכָר על המשכון, שפירות דרכם להרקיב, והמלוה אותם מרויח שיקבל בתמורה מעות שאינן מרקיבות.

אבא שאול מוסיף דין בכללי בענייני משכונות: אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר, רַשַּׁאי אָדָם שהלוה לחבירו וקיבל משכון, לְהַשְׁכִּיר לאחרים את מַשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל הָעֲנִי הלוה, וּלְהִיוֹת פּוֹסֵק וְהוֹלֵךְ עָלָיו – לפסוק על המשכון, שיפחית מהחוב את הממון שיקבל תמורת השכירות, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֵשִׁיב אֲבֵידָה לעני, שהמשכון אינו שובת ממלאכה אלא מרויח עליו ממון:

גמרא

מקשה הגמרא: לֵימָא מַתְנִיתִין – האם נאמר שמשנתינו דְּלֹא כְּרַבִּי מֵאִיר, והרי סתם משנה רבי מאיר היא. דְּתַנְיָא, שׁוֹכֵר בהמה כֵּיצַד מְשַׁלֵּם, האם כשומר שכר או כשומר חינם, שהרי נאמרו בתורה דיני שומר חינם ושומר שכר ושואל, ולא נאמר דין השוכר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, דין שוכר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, ואינו שומר שכר אף שנהנה מהחפץ, כיון שמשלם על הנאתו ואינו מקבל שכר על השמירה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, שוכר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, משום שהחפץ אצלו להנאת עצמו ולא לטובת הבעלים. ואומן הוא כשוכר, שגם האומן נהנה מהחזקת החפץ, שהוא מבטיח בכך שיקבל את שכרו, ומשלם על הנאתו בכך שתיקן את החפץ. ואם כן מוכח מהמשנה ששוכר כשומר שכר, ודלא כרבי מאיר.

מתרצת הגמרא: אֲפִילּוּ תֵּימָא – אפילו תאמר שמשנתינו כדעת רַבִּי מֵאִיר, אין סתירה, שְׁהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא שָׁכְיָיק כּוּלֵּי עָלְמָא – באותה הנאה שעזב בעל החפץ את כל האומנים שבעולם, וְאָנִיר לֵיהּ לְדִידֵיהּ – ושכר את האומן הזה, הֲוֵי עֵילְוֵיהּ – נעשה עליו האומן שׁוֹמֵר שָׂכָר, ואינו כשוכר שהוא שומר חינם.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי, שׁוֹכֵר נָמֵי – אם כן גם בשוכר נאמר כן, שְׁהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא שָׁכְיָיק כּוּלֵּי עָלְמָא – באותה ההנאה שעזב בעל החפץ את כל האנשים הרוצים לשכור את החפץ, וּמוֹנֵר לֵיהּ לְדִידֵיהּ – והשכיר את החפץ דווקא לו, הֲוֵי עֵילְוֵיהּ – נעשה עליו השוכר שׁוֹמֵר שָׂכָר.

מתרצת הגמרא תירוץ אחר: אֶלָּא, אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּקָא יָהֵיב לֵיהּ טַפֵּי פּוּרְתָּא – שבעל הבית נותן לאומן מעט יותר שכר מהמגיע לו, שהרי אי אפשר לדייק בשכר הניתן בקבלנות בדיוק כשווי העבודה, הֲוֵי עֵילְוֵיהּ שׁוֹמֵר שָׂכָר, מה שאין כן בשוכר.

מקשה הגמרא: שׁוֹכֵר נָמֵי, מִי לֹא עָסְקִינַן – האם רבי מאיר לא אמר ששוכר כשומר חינם גם באופן דְּקָא מַשְׁוֵי לֵיהּ טַפֵּי פּוּרְתָּא – שבעל הבית הוזיל לשוכר את דמי השכירות מעט מהמחיר המקובל, ומדוע אינו שומר שכר בעד אותה ההנאה.

מתרצת הגמרא תירוץ אחר: אֶלָּא, אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי מֵאִיר, בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּתָפֵישׁ לֵיהּ אַאֲגְרֵיהּ – שהאומן מחזיק את החפץ עד שיקבל את שכרו, ומרויח דְּלֹא בָּעֵי לְמֵיעַל וּלְמֵיפַּק אַזּוּזֵי – שאינו צריך להיכנס ולצאת אצל בעל הבית שישלם לו את כספו, אלא בעל הבית שרוצה את החפץ יבוא בעצמו לשלם, הֲוֵי עֲלֵיהּ שׁוֹמֵר שָׂכָר,

המשך בעמוד קו

אבל בשובר לא קיימת סברא זו.

תירוץ נוסף: **אִיבָּעֵית אֵימָא, כִּדְמַחֲלִיף** – כפי שהחליף **רַבָּה בַּר אֲבוּהּ** את השיטות בברייתא, **וְתַנֵּי** – ושנה, **שׁוֹבֵר כֵּיצַד מְשַׁלֵּם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם.** ואם כן משנתינו שסברה שהוא שומר שכר היא כרבי מאיר ולא כרבי יהודה, ודי בכך, שסתם משנה רבי מאיר היא:

שנינו במשנה: **וְכוּלָּן שֶׁאָמְרוּ 'טוֹל אֶת שֶׁלְּךָ וְהָבֵא מָעוֹת', שׁוֹמֵר חִנָּם:** הגמרא מקשה מהמשנה על מימרא של רפרם בר פפא: **תְּנַן הָתָם** (לקמן צח:) אדם שביקש מחבירו שישאיל לו בהמה, **וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל לְמַשְׁאִיל, 'שְׁלַח לִי אֶת הַבְּהֵמָה בְּיַד עַבְדְּךָ אוֹ בְּיַד שְׁלוּחֶךָ', וּשְׁלָחָהּ** המשאיל כמו שהורה לו, **וּמֵתָה** הבהמה כדרכה בדרך, קודם שנכנסה לבית השואל, **חַיָּיב** השואל באונסים. שכיון שהמשאיל מסר את הבהמה על פי ציוויו, נכנסה הבהמה לרשותו והתחייב בשמירתה. ואם השואל לא אמר למשאיל לשלוח, אלא שלחה מדעת עצמו, פטור השואל. **וְכֵן הַדִּין בְּשָׁעָה שֶׁמַּחֲזִירָהּ** השואל למשאיל. שאם המשאיל אמר לשואל לשלוח את הבהמה ומתה בדרך, פטור השואל, כיון ששלחה על פי ציווי המשאיל והרי זה כאילו החזירה. ואם השואל שלח את הבהמה מדעת עצמו חייב.

אָמַר רַפְרָם בַּר פָּפָּא, אָמַר רַב חִסְדָּא, לֹא שָׁנוּ שאם השואל שלח את הבהמה מדעת עצמו חייב, **אֶלָּא** באופן **שֶׁהֶחֱזִירָהּ** השואל למשאיל **בְּתוֹךְ יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ** – קודם שנגמר הזמן שהשאיל לו את הבהמה, כגון שהשאילה לו לשלושים יום והחזירה לו לאחר עשרים ותשעה ימים. **אֲבָל** אם החזיר אותה השואל **לְאַחַר** שנגמרו **יְמֵי שְׁאֵילָתָהּ, פָּטוּר** אפילו אם שלחה מדעת עצמו, שלאחר שנגמרו ימי השאלה אינו חייב בשמירה כלל. ואפילו אם לא שלחה, אלא מתה בביתו לאחר הזמן, פטור.

מָתִיב רַב נַחְמָן בַּר פָּפָּא על רפרם ממשנתינו, **'וְכוּלָּן** – כל האומנים **שֶׁאָמְרוּ** לבעל החפץ **טוֹל אֶת** החפץ **שֶׁלְּךָ** ואחר כך **הָבֵא** את **מָעוֹת** התיקון, נעשים באמירה זו **שׁוֹמֵר חִנָּם'.** ומשמע שדווקא אם אמר האומן כך נעשה שומר חינם, משום שהודיע שאינו רוצה לשמור עוד על החפץ,